

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНІВ СФОРМОВАНOSTІ АНГЛОМОВНОЇ СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Сабат Н. О.

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

Визначено й обґрунтовано критерії оцінювання рівнів сформованості англomовної стратегічної компетентності майбутніх перекладачів з урахуванням специфіки виконання ними усного перекладу. На основі структури стратегічної компетентності майбутніх перекладачів запропоновано чотири основні критерії: здатність застосування глобальних перекладацьких стратегій, здатність застосування локальних перекладацьких і комунікативних стратегій, здатність застосування когнітивних стратегій і здатність застосування соціально-афективних перекладацьких стратегій.

Ключові слова: критерії оцінювання, англomовна стратегічна компетентність, локальні перекладацькі й комунікативні стратегії.

The article deals with the analysis of criteria for assessing the levels of formation of future interpreters' Anglophone strategic competence taking into account the peculiarities of interpreting as a translational activity. Based on the structure of future interpreters' strategic competence, four basic criteria have been proposed: the ability to employ global translation strategies, the ability to employ local translation and communication strategies, the ability to employ cognitive strategies, and the ability to employ social-affective translation strategies.

Keywords: assessment criteria, Anglophone strategic competence, future interpreters, global translation strategies, local translation and communication strategies, cognitive strategies, social-affective strategies.

Одне з важливих питань в організації ефективного навчального процесу з формування іншомовної комунікативної компетентності – це чітке розуміння успішного результату навчання, яким є оптимальний рівень сформованості досліджуваного феномена (тобто компетентності). Цього розуміння можна досягти шляхом визначення й обґрунтування системи критеріїв і показників, яка, як вважає Н. К. Лямзіна [5, с. 136], є однією із засад успішного керівництва навчальним процесом з іноземних мов.

У своєму дослідженні Н. В. Зінукова дає узагальнену характеристику результатів навчання студентів – майбутніх перекладачів, які виконують усний послідовний переклад, зокрема пропонує дескриптори визначення рівнів сформованості фахової компетентності перекладача, до структури якої дослідниця відносить і стратегічну. Зміст стратегічної компетентності вона розуміє як «здатність перекладача вирішувати проблеми розуміння і рецепції тексту оригіналу, розрізняючи основні та другорядні ідеї та будувати зв'язок понять за змістом; здатність продукувати текст перекладу, обирати і правильно використовувати перекладацькі трансформації для подолання перекладацьких труднощів, пов'язаних з лексичними, граматичними, стилістичними розбіжностями текстів ділового дискурсу мови оригіналу і перекладу» [4, с. 301].

Більшість учених схиляються до думки, що визначення рівнів сформованості педагогічних явищ найдоцільніше здійснювати на основі оцінювання рівнів сформованості структурних елементів цілісного явища, пропонуючи різний діапазон критеріїв і показників. До прикладу, О. А. Федорова з-поміж критеріїв визначення рівня сформованості іншомовної аудитивної компетентності виділяє мотиваційний, комунікативно-рецептивний, комунікативно-рефлексивний і оцінно-рефлексивний [6, с. 78–79], а сутність комунікативно-рефлексивного критерію авторка характеризує такими показниками: уміння виокремлювати необхідну інформацію з аудіотексту; уміння відповідати на запитання, що стосуються інформації, поданої в аудіоповідомленні; розуміння комунікативних намірів учасників діалогу [6, с. 79].

Н. І. Гупка-Макогін для визначення рівнів сформованості умінь професійно орієнтованого англomовного аудіювання виокремлює такі критерії:

- розуміння загального змісту повідомлення;
- розуміння детального змісту повідомлення;
- виокремлення і розуміння специфічної інформації;
- уміння аналізувати отриману інформацію [2, с. 133].

М. І. Заболотна у своєму дослідженні виділяє три критерії, які також варіюються залежно від кількісних показників (тривалість звучання аудіоповідомлення і темп мовлення): 1) глобальне розуміння аудіотексту (характеризується таким показником: розуміння основного змісту повідомлення на основі розуміння значення ключових слів); 2) детальне розуміння аудіоповідомлення (характеризується таким показником: розуміння мовних елементів і деталей фактичного змісту повідомлення); 3) критичне розуміння аудіоповідомлення (показники: повне, глибоке і точне розуміння змісту повідомлення, його критичне осмислення) [3, с. 161].

С. В. Говорун у своєму дисертаційному дослідженні вирізняє такі критерії: загальне розуміння аудіоповідомлення; уміння виділяти специфічну інформацію з аудіоповідомлення на основі фокусного розуміння; повне розуміння змісту аудіоповідомлення [1, с. 178–179].

Беручи до уваги результати проаналізованих вище наукових розвідок, мету і завдання нашого дослідження, що відповідним чином зумовлені специфікою професійної діяльності перекладача, який виконує усний переклад, і структури його стратегічної компетентності, визначаємо такі критерії оцінювання рівнів сформованості англomовної стратегічної компетентності майбутніх перекладачів:

1. Здатність застосування глобальних перекладацьких стратегій. Рівень сформованості стратегічної компетентності за цим критерієм пропонуємо визначати з допомогою виконання студентами спеціальних завдань на порівняння двох контактуючих мов, соціально-культурної специфіки поведінки автора тексту оригіналу і реципієнта тексту перекладу. Показниками сформованості досліджуваного феномена в цьому випадку будуть такі вміння і навички як елементи відповідних стратегій:

- ідентифікації й розпізнавання стандартних і нестандартних перекладацьких проблем чи труднощів;

- аналізу перекладацьких завдань;
- пошуку і відбору оптимальних перекладацьких методів і прийомів з урахуванням лінгвістичних та екстра-лінгвістичних факторів;
- розпізнавання складних аспектів оригіналу тексту;
- контролю й оцінювання власної перекладацької діяльності.

2. Здатність застосування когнітивних стратегій. Визначення рівня сформованості стратегічної компетентності за цим критерієм пропонуємо здійснювати за допомогою виконання студентами спеціальних перекладацьких завдань на визначення ефективності функціонування необхідних для перекладу механізмів пам'яті, уваги, темпу мовлення тощо. Показниками рівнів сформованості стратегічної компетентності за цим критерієм є такі вміння і навички як елементи відповідних стратегій:

- навички використання оперативної пам'яті з метою збереження достатнього обсягу інформації для усного послідовного перекладу;
- навички відтворення збереженої в оперативній пам'яті інформації в разі її необхідності;
- навички і вміння «вигравання» часу в процесі опрацювання вхідної інформації мови оригіналу;
- уміння ймовірного прогнозування змісту тексту оригіналу на основі частини почутої інформації.

3. Здатність застосування локальних перекладацьких і комунікативних стратегій. Визначення рівня сформованості стратегічної компетентності за цим критерієм пропонуємо здійснювати за допомогою виконання студентами перекладацького завдання (аналіз аудіозапису перекладу). Показниками рівнів сформованості стратегічної компетентності за цим критерієм є такі вміння і навички як елементи відповідних стратегій:

- розуміння тексту оригіналу з виокремленням загальної та другорядної інформації;
- продукування тексту перекладу з використанням повного набору перекладацьких відповідників (еквівалентів) мовних одиниць;
- використання механізмів мовної і мовленнєвої компресії/декомпресії;
- лінгвістичного аналізу текстів оригіналу і перекладу;
- текстової контекстуалізації;
- використання оптимальних перекладацьких прийомів (трансференції, культурного еквівалента, описового еквівалента, парафразу, синонімії тощо).

4. Здатність застосування соціально-афективних перекладацьких стратегій. Визначення рівня сформованості стратегічної компетентності за цим критерієм пропонуємо здійснювати за допомогою аналізу поведінки студентів під час виконання перекладацького завдання за певних заданих умов. Показниками рівнів сформованості стратегічної компетентності за цим критерієм є такі вміння і навички як елементи відповідних стратегій:

- регулювання міжмовної й міжкультурної інтерференції;
- виконувати переклад в умовах шуму;
- виконувати переклад в умовах стресу;
- виступати публічно і презентувати перекладацький продукт.

Водночас, слід зазначити, що діагностичну методику пропонуємо базувати на загальноновизнаних європейських документах (Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти), розуміючи, що оптимальне виконання професійної діяльності майбутніми перекладачами можливе лише за умови володіння ними англomовною комунікативною компетентністю на рівні С1-С2.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у визначенні якісних показників рівнів сформованості англomовної стратегічної компетентності майбутніх перекладачів.

Список використаної літератури

1. Говорун С. В. Развитие навыков и умений аудирования у студентов-востоковедов, изучающих английский язык: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. – СПб., 2015. – 270 с.
2. Гупка-Макогін Н. І. Навчання майбутніх фахівців з міжнародної економіки професійно орієнтованого англomовного аудіювання у процесі самостійної роботи: дис. 13.00.02. – Тернопіль, 2016. – 286 с.
3. Заболотна М. І. Методика навчання аудіювання англomовних публіцистичних текстів старшокласників в умовах профільного навчання: дис. 13.00.02. – К., 2014. – 255 с.
4. Зінукова Н. В. Усний переклад у зовнішньоекономічній сфері: теорія і методика навчання магістрів-філологів: монографія / Н. В. Зінукова. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2017. – 424 с.
5. Лямзіна Н.К. Методика навчання майбутніх економістів професійно орієнтованого англomовного монологічного мовлення з використанням інформаційно-комунікаційних технологій: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. – К., 2014. – 299 с.
6. Федорова О. А. Формування аудитивних умінь іноземних слухачів підготовчого відділення у процесі навчання української мови: дис. ... канд. пед. наук., спец.13.0003. – Івано-Франківськ, 2016. – 260 с.